

BEATA KŁOSOWSKA
JANUSZ WACŁAW KORALEWSKI

JAK POWSTAŁO ARCHIWUM BENEDYKTYNÓW TYNIEC

Wprowadzenie

Opactwo Benedyktynów w Tyńcu, powstałe w XI wieku, zostało zniesione przez zaborcze władze austriackie w roku 1816 i reaktywowane w roku 1939. Od momentu reaktywacji do roku 2000 nie miało formalnego archiwum. Dokumenty były przechowywane w kancelarii opackiej, bibliotece klasztornej, pracowni historycznej Opactwa oraz w celach mnichów. Gromadzeniem, odzyskiwaniem, przechowywaniem i wstępnym porządkowaniem zachowanych dokumentów zajmował się o. Paweł Tadeusz Szczaniecki OSB. Dzięki ofiarnej jego pracy ocalały nie tylko dokumenty z okresu przygotowań do reaktywowania opactwa, powrotu benedyktynów do Tyńca i ich obecności, ale też niektóre dokumenty z okresu bezpośrednio poprzedzającego kasację i czasu nieobecności benedyktynów w Tyńcu, oraz nieliczne dokumenty staropolskie. Przechowywane w różnych miejscach dokumenty nie były w żaden sposób inwentaryzowane. Za wyjątkiem korespondencji opatów tynieckich, dla pozostałych dokumentów nie możliwe było odtworzenie poprzedniego układu kancelaryjnego lub registracyjnego. Sposób i forma przekazywania dokumentów do powstającego archiwum nie pozwalały na sporządzenie jakichkolwiek protokołów zdawczo-odbiorczych. W tej sytuacji zasób został podzielony na poszczególne zespoły archiwalne. Za podstawę sformułowania zespołu przyjęto następujące jego cechy:

Pierwsze kroki

Opuszczając Tyniec w grudniu 1951 roku, o. Karol Filip van Oost OSB pozostawił po sobie sporą ilość materiałów archiwalnych. Znajdowały się wśród nich dokumenty bezpośrednio przez niego wytworzone oraz zgromadzone z racji własnych zainteresowań, pamiętki rodzinne, pamiętki z podróży, dedykacje i listy

od różnych osób duchownych i świeckich. Dokumenty związane z jego działalnością jako kuratora i wizytatora zakonów i zgromadzeń zakonnych żeńskich. Początkowo zabezpieczeniem tych materiałów archiwalnych zajął się o. Paweł Tadeusz Szaniecki OSB. To dzięki jego zaangażowaniu i ofiarnej pracy wszystkie pozostawione w Tyńcu dokumenty ocalały.

Po śmierci o. Karola Filipa van Oost OSB (22 II 1986), kiedy opatem tynieckim został o. Augustyn Bogdan Jankowski OSB, podjęto myśl zebrania wspomnień o odnowicielu opactwa oraz zgromadzenia xerokopii listów, które napisał przede wszystkim do mnichów tynieckich, mniszek benedyktynek, karmelitanek bosych, niepokalanek i urszulanek szarych. Tego trudu podjął się o. Kazimierz Janicki OSB, ówczesny wizytator benedyktynek w Polsce, we współpracy z o. Pawłem Szanieckim OSB. Dzięki ofiarnemu zaangażowaniu tych dwóch mnichów zebrano pokaźną ilość korespondencji i innych dokumentów znajdujących się w tym zespole. Zebrane dokumenty długo czekały na opracowanie.

Dnia 30 kwietnia 1999 roku zmarł w Albano koło Rzymu o. Piotr Wojciech Rostworowski OSB/Er.Cam., pierwszy następca o. Karola van Oosta OSB na stanowisku przeora tynieckiego. Jeszcze w maju 1999 roku o. Adam Józef Kozłowski OSB, ówczesny opat tyniecki, zarządził zebranie wszystkich możliwych materiałów archiwalnych wytworzonych i zgromadzonych przez o. Piotra Rostworowskiego i opracowanie biografii pierwszego polskiego przeora odnowionego opactwa. Ojciec Szaniecki już wówczas nie żył. Zebrania spuścizny archiwalnej po o. Rostworowskim zajął się o. Konrad Przemysław Małys OSB i o. Maciej Bielawski OSB. Szybko okazało się, że nie można rozłączyć tych dwóch wielkich odnowicieli tynieckiego opactwa. To stało się bezpośrednią przyczyną zwrócenia uwagi na konieczność opracowania materiałów archiwalnych po o. Karolu van Oost przed opracowaniem archiwaliów po o. Piotrze Rostworowskim.

Dnia 2 lutego 2000 roku z inicjatywy o. Leona Stefana Knabita OSB miało miejsce w opactwie tynieckim spotkanie, które zdecydowało o przystąpieniu do opracowania tych zbiorów. W spotkaniu wzięli udział o. Adam Kozłowski OSB, opat tyniecki, o. Leon Knabit OSB, inicjator spotkania, o. Konrad Małys OSB, bibliotekarz, Janusz Waclaw Koralewski i Małgorzata Bożena Kozendrzancka. Według poczynionych ustaleń Janusz Koralewski zobowiązał się w ciągu miesiąca przedstawić projekt uporządkowania i opracowania zbiorów.

Kolejne spotkanie z o. opatem Adamem Kozłowskim i o. Konradem Małym miało miejsce 7 marca 2000 w opactwie tynieckim. Przedstawiony projekt zarchiwizowania zbiorów został zatwierdzony. Jeszcze w tym samym miesiącu przystąpiono do pracy. Zaczęto od opracowania archiwaliów po o. Karolu Filipie van Oost OSB.

Na początku były zespoły personalne

Przystępując do uporządkowania materiałów archiwalnych dotyczących o. Karola van Oost OSB i o. Piotra Wojciecha Rostworowskiego OSB/Er.Cam. zamierzono przy opracowaniu tych zespołów zastosować w ich strukturze wewnętrznej metodę odtwarzania układu pierwotnego, w formie dostosowanej do zbioru archiwaliów osobistych. Było to możliwe tylko w odniesieniu do pism i listów, którym autor, (tutaj tylko o. Piotr Rostworowski) twórca zespołu nadał dokładne daty i wprowadził do dziennika korespondencyjnego. Zastosowanie tej metody nie było możliwe w odniesieniu do pozostałych dokumentów z powodu braku jakiegokolwiek zachowanego układu kancelaryjnego lub registryjnego, podobnie jak nie możliwe było zastosowanie metody strukturalno-organizacyjnej lub metody funkcyjnej.

Należało też zdefiniować, co należy rozumieć pod pojęciem dokument a co pod pojęciem zespół archiwalny.

Dla zdefiniowania pojęcia dokument odwołano się do informacji naukowej i przyjęto, że jest to zapis, bez względu na jego postać, będący świadectwem jakiegoś wydarzenia, zjawiska, faktu lub zapisem ludzkiej myśli. W tym znaczeniu termin dokument występuje w inwentarzu Archiwum Benedyktynów Tyniec.

Dla zdefiniowania pojęcia zespół archiwalny przyjęto, że jest to zarchiwizowana część dokumentów wytworzonych i zgromadzonych przez ustrojowo wyodrębnionego twórcę, posiadająca podstawowe cechy:

1. Zespół jest całością dokumentacji zgromadzonej przez jednego, ustrojowo wyodrębnionego twórcę, osobę fizyczną lub prawną.

2. Do zespołu wchodzi dokumenty:

- a) wytworzone przez twórcę,
- b) otrzymane przez twórcę,
- c) zgromadzone w jakikolwiek inny sposób.

3. Wchodzące do zespołu dokumenty stanowią dokumentację przeznaczoną do przechowywania wieczystego.

Dokumenty stanowiące spuściznę archiwalną obu twórców, przekazane do uporządkowania i opracowania, były uprzednio przejrane przez inne osoby. W toku tych przeglądów dokumenty zostały przegrupowane, więc nie było pewności, czy podział pochodzi od twórców, tj. o. Karola van Oost OSB i o. Piotra Rostworowskiego OSB/Er.Cam.

W chwili podejmowania prac nad uporządkowaniem i zarchiwizowaniem dokumentów pozostałych po o. Karolu van Oost i o. Piotrze Rostworowskim, w kancelarii Opactwa znajdowały się dokumenty pozostałe po 24 zmarłych mniachach tynieckich. One również wymagały uporządkowania i zarchiwizowania, a stan w jakim były przekazywane wykluczał opracowanie ich z zachowaniem zastanego układu kancelaryjnego lub registryjnego, jak również zastosowanie metody strukturalno-organizacyjnej lub funkcyjnej.

W tej sytuacji zastosowano metodę schematyczno-rzeczową. Podzielono ar-

chiwalia ze względu na ich treść, na grupy rzeczowe. Po ustaleniu głównych grup rzeczowych (treściowych), wyodrębniono w nich podgrupy. W grupach i podgrupach, gdzie było to możliwe, zastosowano układ chronologiczny od najstarszego dokumentu do najnowszego. Tak uporządkowane dokumenty umieszczono w segregatorach i pudłach, przy czym o umieszczeniu dokumentu w segregatorze lub pudle decydowała jego wielkość. Na ile było to możliwe przestrzegano zasady zachowania następującej po sobie kolejności w grupach i podgrupach.

Metodę schematyczno-rzeczową stosuje się zazwyczaj dla zespołów, których nie można uporządkować stosując metody wcześniej wspomniane. Praktycznie znajduje ona zastosowanie przy opracowywaniu zespołów fragmentarycznych lub szcątkowych, a przede wszystkim w zespołach personalnych (osobistych).

Dla uporządkowanego tą metodą każdego zespołu personalnego sporządzono inwentarz, który łączy w sobie elementy inwentarza sumarycznego i analitycznego. Ma on charakter cząstkowy tzn. dla każdego segregatora i każdego pudła sporządzono odrębne inwentarze zawartości. Sporządzono też spisy wszystkich segregatorów i pudeł zawierających dokumenty zespołów.

W każdym segregatorze i pudle umieszczono inwentarz ich zawartości. W odrębnych segregatorach umieszczono inwentarze cząstkowe, oraz spisy zawartości wszystkich segregatorów i pudeł opracowanych zespołów.

Zgodnie z celem inwentaryzacji, każdy inwentarz cząstkowy zawiera opis jednostkowy każdego dokumentu w stopniu umożliwiającym jego identyfikację.

W zespołach archiwalnych personalnych (osobowych) należących do Archiwum Benedyktynów w Tyńcu zastosowano sygnaturę literowo-cyfrową wpisywaną zawsze ołówkiem w prawym górnym rogu dokumentu. W skład sygnatury wchodzi: inicjały twórcy zespołu, czyli pierwsza litera imienia zakonnego, pierwsza litera imienia chrzestnego i pierwsza litera nazwiska napisane wielkimi literami. Następnie, po myślniku: cyfra rzymska oznaczająca numer segregatora lub pudła, dalej, po następnym myślniku, cyfra arabska oznaczająca numer kolejny dokumentu w segregatorze lub pudle. Wewnątrz segregatora lub pudła, zastosowano układ narastający, czyli dokument oznaczony cyfrą arabską 1 został na spodzie, a dokument oznaczony najwyższą cyfrą na wierzchu. Dokumenty wielostronicowe nie posiadające paginacji twórcy, zostały opatrzone paginacją archiwisty, umieszczoną w prawym górnym rogu, ołówkiem. Jeżeli odstąpiono od tej zasady, zaznaczono to w rubryce *Opis dokumentu, uwagi*.

Zespoły personalne i zespół pracujący

Zbiory dokumentów po o. Karolu van Oost i o. Piotrze Rostworowskim, jak również dokumenty po pozostałych zmarłych tynieckich, były przekazywane do uporządkowania i zarchiwizowania z pominięciem jakichkolwiek przyjętych w archiwistyce procedur. Nie istniały żadne, nawet najprostsze spisy, nie było więc możliwości sporządzenia jakiegokolwiek protokołu zdawczo-odbiorczego. Wprawdzie zostały wstępnie uporządkowane i poukładane w tecz-

kach, ale bez zastosowania jakiegokolwiek przejrzystego systemu. Przerażała nie tylko forma ich dotychczasowego przechowywania i przekazywania, ale też ilość. Już na początku było wiadome, że jeden archiwista nie jest w możliwości uporządkować i zarchiwizować przekazywane dokumenty. Koniecznością było stworzenie odpowiedniego zespołu, ale na zatrudnienie kilku archiwistów nie było zabezpieczenia finansowego. Nie było też, na wyposażeniu powołanego do życia archiwum, żadnego komputera. Zespół pracujący tworzył się niejako samorzutnie, na bazie kontaktów towarzyskich młodych ludzi, studentek i studentów krakowskich wyższych uczelni zafascynowanych osobą o. Piotra Rostworowskiego i pozostawioną przez niego spuścizną rękopiśmienną. Pierwsze inwentarze sumaryczno-analityczne archiwista wykonywał ręcznie a następnie przepisywane były na komputerach, a nieco później samodzielnie opracowywane, przez wspomniane studentki i studentów krakowskich wyższych uczelni. Wkładu ich pracy nie da się przecenić. Pierwszy pojawił się Mariusz Rafał Cybula, wówczas student elektrotechniki na AGH w Krakowie i jego koleżanka z roku, Joanna Monika Fijałkowska. To ona opracowała później *Przewodnik po zespole archiwalnym Karola Filipa van Oosta* i była lokomotywą napędową zespołu. Do pracy przyłączyła się biorąca udział w pierwszym spotkaniu, Małgorzata Bożena Kozendrzancka, wówczas studentka obsługi ruchu turystycznego na AWF w Krakowie, która oddała nieocenione zasługi w odczytywaniu „nieczytelnych rękopisów” i rozwiązywaniu problemów tachygraficznych. Gdy przystąpiono do opracowywania spuścizn rękopiśmiennych, pojawiły się studentki polonistyki z UJ: Ewelina Genowefa Łukowiczówna, Joanna Maria Jaroszówna, Dominika Stanisława Miska oraz Adam Władysław Warchoł, wówczas student matematyki na UJ i Paweł Grysztar, wówczas student elektrotechniki na AGH w Krakowie. Dominika Miska opracowała korespondencję urzędową o. Piotra Rostworowskiego i później korespondencję mistrzów nowicjatu tyńckiego. Koordynacją pracy zajmowała się Joanna Fijałkowska, nadzorem merytorycznym Janusz Koralewski, natomiast o. Konrad Małys OSB zajmował się zaopatrzeniem w konieczne materiały biurowe, rozstrzyganiem „sporów polonistycznych” i pozyskiwaniem od Szafarza Opactwa symbolicznych wynagrodzeń dla zespołu. Przyjazne zainteresowanie pracującym zespołem okazał ówczesny opat tyński o. Adam Kozłowski OSB, który dwukrotnie spotkał się z członkami zespołu; najpierw w mieszkaniu prywatnym Janusza Koralewskiego a następnie gościnnie przyjął cały zespół w podziemiach Domu Gości Opactwa Benedyktynów w Tyńcu.

Prace były wykonywane w domach akademickich i w mieszkaniu Janusza Koralewskiego, tutaj odbierał je o. Konrad Małys i przewoził do Opactwa. Archiwum, wprawdzie powołane do istnienia, nie miało jeszcze wówczas własnego pomieszczenia, więc archiwalia przechowywano w Pracowni Historycznej Opactwa. Była to prowizorka wymagająca zdecydowanych rozstrzygnięć. W dniu 2 II 2001 roku o. opat Kozłowski podjął decyzję o przydzieleniu odpowiednio bezpiecznego pomieszczenia dla archiwum i przeniesienia prac z domów akademickich i prywatnego mieszkania do budynku klasztornego w Tyńcu.

Wyposażył też archiwum w cztery metalowe szafy do przechowywania opracowanych dokumentów. W kilka miesięcy później, gdy opatem tynieckim został o. Marek Wojciech Szelięga OSB, archiwum zostało wyposażone w metalowe regały i odpowiednie meble. Od tego czasu najważniejsze prace były już wykonywane w pomieszczeniu archiwum, ale współpraca z zespołem nie ustała, mimo że wszyscy ukończyli już studia i większość z nich opuściła Kraków.

Pierwsze cztery komputery pojawiły się w Archiwum Benedyktynów Tyniec 27 lipca 2002 roku. Otrzymaliśmy je bezpłatnie, staraniem Dominiki Miski i Adama Warchoła, z Fortis Banku Polska S.A. w Krakowie. W październiku 2003 roku w archiwum pojawiła się kserokopiarka, dar zafascynowanego postacią o. Piotra Rostworowskiego ks. dr Marka Szymuli z Warszawy. W dniu 23 III 2004 roku otrzymaliśmy następne dwa komputery z tego samego Banku, również bezpłatnie. Pozwoliło to na wyposażenie w sprzęt komputerowy nie tylko pracowni archiwum, ale też czytelnię i osoby nieodpłatnie współpracujące przy archiwizowaniu zbiorów.

Struktura wewnętrzna czyli archiwum wyłania się z mroków

Rozpoczęcie archiwizacji zaczynając od zespołów personalnych narzuciło niejako z góry konieczność zachowania tego samego układu dla pozostałych, przekazywanych do zarchiwizowania dokumentów. Autonomiczność Opactwa zmusiła do rezygnacji z zastosowania struktury wewnętrznej archiwum właściwej zakonom zcentralizowanym. Dalekim wzorem mogła być struktura wewnętrzna archiwów diecezjalnych ale nie mogły to być jednak gotowe wzorce. Przegląd przekazywanej dokumentacji, dyskusje, konsultacje z opatem i niektórymi mnichami tynieckimi potwierdziły celowość podzielenia zasobu na poszczególne zespoły. Powoli, z upływem czasu przy wytężonej pracy całego grona, powstały w strukturze Archiwum Benedyktynów Tyniec następujące zespoły:

1. Dokumenty Opatów Tynieckich.
2. Dokumenty Nowicjatu Tynieckiego.
3. Dokumenty Klasztoru Tynieckiego.
4. Dokumenty Techniczne Opactwa.
5. Dokumenty Ekonomiczne Opactwa.
6. Zespół Zespołów Personalnych.
7. Dokumenty Kartograficznych Opactwa.
8. Dokumenty Fotograficzne Opactwa.
9. Dokumenty Fonograficzne Opactwa.
10. Darowizny, depozyty i dziedziczenia.
11. Zespół (szczątkowy) akt staropolskich.
12. Zbiory genealogiczne.
13. Zbiory graficzne.
14. Varia.

Na tym etapie do pracy włączył się br. Michał Tomasz Gronowski OSB, nasz „tyniecki mediewista”, zajmując się aktami staropolskimi i zbiorami genealogicznymi. Ojciec Konrad Małysz zajmował się zbiorami liturgicznymi, bo przecież w tutejszym Opactwie powstawały: Liturgia godzin (rzymska), Monastyczna liturgia godzin, mszał i agendy liturgiczne w języku polskim. Uporządkowanie całego bogactwa tej dokumentacji jest wynikiem prawdziwie benedyktyńskiej pracy o. Konrada. Przy pracy nad dokumentacją technicznej odbudowy Opactwa znaczące zasługi położył, wówczas nowicjusz tyniecki z wykształcenia architekt, br. Kajetan Krzysztof Klimas OSB, a uporządkowanie muzykaliów konsultował muzykolog, o. Bernard Łukasz Sawicki OSB.

W trakcie pracy zespół napotykał na różne problemy, których nie był w stanie rozwiązać we własnym gronie. Proszono wówczas o pomoc mnichów tynieckich i osoby z zewnątrz. Bardzo często natrafiano na dokumenty nieoznaczone lub zachowane w części, np. spisy nieznanych osób i fragmentaryczne opisy wydarzeń z terenu Opactwa i okolic. Wówczas nieocenioną pomoc okazywał o. Wawrzyniec Henryk Ratajczak OSB, zawsze życzliwy archiwistom, to dzięki jego zaangażowaniu udało się ocalić od zapomnienia spisy osób i scalić w jedno rozproszone fragmenty dokumentów z dziejów Opactwa. Przy porządkowaniu dokumentów nowicjatu tynieckiego koniecznych informacji udzielał o. Zygmunt Galoch OSB, a przy porządkowaniu materiałów z różnych uroczystości tynieckich nieustrudzenie pomagał o. Leon Knabit OSB. Osobny problem stanowił i nadal stanowi zbiór fotografii. Niezależnie od tego, w jaki sposób zostaną uporządkowane i zinventoryzowane, muszą być wcześniej opisane. Pomóc w tym mogą najstarsi mniisi pamiętający wydarzenia z najwcześniejszych lat reaktywowanego Opactwa. Z zbioru liczącego około 5000 fotografii, przy opisaniu około 500 sztuk pracowali: o. Wawrzyniec Ratajczak, o. Franciszek Małaczyński, o. Leon Knabit i br. Sebastian Cholewa.

W Archiwum Benedyktynów Tyniec zgromadzono do chwili obecnej około 45 000 dokumentów, przy czym opracowano około 40 000 dokumentów. Taki stan rzeczy mógł zaistnieć dzięki wysiłkowi całego zespołu osób spoza klasztoru, pracujących najczęściej bez wynagrodzenia i życzliwemu zaangażowaniu wymienionych wyżej mnichów tynieckich, którzy przychodzili do archiwum po swojej zwyczajnej pracy i mozolnie opisywali i datowali przedstawiane na fotografiach wydarzenia i osoby. Bez ofiarnej pomocy tych ludzi Archiwum Benedyktynów Tyniec nie miałoby obecnego rozmiaru i kształtu.

Ludzie i wydarzenia

W dniu 1 I 2003 roku wszedł w życie, opracowany przez zespół i zatwierdzony przez opata tynieckiego, *Regulamin Archiwum Benedyktynów Tyniec*. Z dniem 1 VII 2004 wszedł w życie, również opracowany przez zespół i zatwierdzony przez opata tynieckiego, *Statut Archiwum Benedyktynów Tyniec*.

Kwerendziści pojawili się w archiwum niemal natychmiast po powołaniu go do życia. Pierwsi jeszcze przed momentem przydzielenia archiwum własnego pomieszczenia, ale więcej ich pojawiło się już w marcu 2002 roku, czyli w miesiąc po tym, jak archiwum otrzymało osobne pomieszczenie. Tych pierwszych obsługiwano w rozmównicach klasztornych i nie odnotowywano ich obecności ani tego, czego szukali, co pisali, czym się zajmowali. Dla następnych, od czasu gdy archiwum uzyskało własne pomieszczenie, wprowadzono specjalne, drukowane Prośby o udostępnienie zbiorów a dla mnichów tynieckich *Rewersy*. Razem z wprowadzeniem *Statutu* zaczęły obowiązywać Księgi: *Usług archiwalnych* i *Ruchu naukowego*.

Kwerendę przeprowadzały osoby cywilne i duchowne dla bardzo zróżnicowanych celów. Na podstawie przechowywanych w Archiwum Benedyktynów Tyniec dokumentów pisali swoje prace dyplomowe absolwenci liceów plastycznych i techników budowlanych, prace magisterskie absolwenci wydziałów teologicznych i historycznych wyższych uczelni z Krakowa, Warszawy, Poznania, Opola, Lublina i Katowic. Prace doktorskie i habilitacyjne kwerendziści z Krakowa, Warszawy i Lublina. Publikacje naukowe, oprócz badaczy z wyżej wymienionych miast w Polsce, na podstawie tynieckich archiwaliów pisali uczeni z Bonn i Paryża. Pojawiali się też kwerendziści pragnący poznać genealogię swoich rodów, ale tym niewiele pomagano, gdyż zasoby genealogiczne archiwum są skąpe i ograniczają się w praktyce do rodów występujących na terenie Tyńca i okolic.

Wśród obfitej korespondencji prowadzonej przez archiwum było i jest wiele zapytań o poszukiwane dokumenty nie tylko genealogiczne, najczęściej architektoniczne i z życia klasztoru. Często z prośbą o ich skopiowanie i przesłanie adresatowi który, z przyczyn od siebie niezależnych (np. niepełnosprawność), nie może przyjechać osobiście do Tyńca. W miarę możliwości na takie prośby odpowiadano pozytywnie.

Wiosną 2004 roku w przyjęto archiwum po raz pierwszy na praktyki archiwalne, studentów historii z Uniwersytetu Adama Mickiewicza w Poznaniu. To był dobry początek, teraz archiwum jest przygotowane, aby przyjmować na praktyki archiwalne i na staże absolwenckie studentów i absolwentów wyższych uczelni, którym takie praktyki i staże są potrzebne. W tym samym czasie udzielano porad organizacyjnych i merytorycznych archiwistkom i archiwistom z małych archiwów kościelnych z terenu Małopolski, pomagano przy opracowywaniu inwentarzy i przewodników.

Kiedy ważniejsze dokumenty zostały już opracowane, kiedy zespół zdał sobie sprawę z ich wagi, postanowiono udostępnić je szerszej publiczności. W ten sposób w dniach od 8 VI do 30 IX 2003 roku miała miejsce w kruzgankach Opactwa Benedyktynów w Tyńcu, wystawa zatytułowana *Tyniec, osada i klasztor, ludzie i wydarzenia w starej fotografii i dokumentach*. Wystawa została zorganizowana przez Archiwum Benedyktynów Tyniec przy współpracy Wydawnictwa Benedyktynów Tyniec. Na ponad 70 tablicach przedstawiono dzieje Opactwa

i miejscowości począwszy od fundacji benedyktyńskiej w XI wieku do wprowadzenia stanu wojennego. Wystawa cieszyła się dużą oglądalnością, a jej twórcy otrzymali znaczną ilość korespondencji postulującej pokazanie przede wszystkim wojennych i powojennych dziejów wsi i Opactwa ze szczególnym uwzględnieniem życia i działalności dwóch pierwszych przełożonych. Wychodząc naprzeciw tym życzeniom, Archiwum Benedyktynów Tyniec razem z Wydawnictwem Benedyktynów Tyniec zorganizowało dwie imprezy:

1. W dniach 4 i 5 VI 2004 roku zorganizowano sympozjum naukowe pod tytułem: Ojciec Piotr Rostworowski OSB/Er.Cam., życie i dzieło w dokumentach i wspomnieniach. Niemal wszystkie referaty i komunikaty były wygłoszone w oparciu o zasoby naszego archiwum. Opierano się też o zasoby Archiwum Zgromadzenia Sióstr Albertynek i Archiwum Zgromadzenia Sióstr Franciszkanek Służebnic Krzyża.

2. W dniach od 4 VI do 6 VIII 2004 roku miała miejsce, w krągankach Opactwa Benedyktynów w Tyńcu, wystawa zatytułowana: Tyniec, wieś i Opactwo w ciemnej nocy okupacji i mrokach komunizmu. Pierwsi przełożeni: O. Karol Filip van Oost OSB i o. Piotr Wojciech Rostworowski OSB. Na ponad 50 tablicach zobrazowano losy wsi i reaktywowanego Opactwa, od powrotu benedyktynów do Tyńca aż do początku lat sześćdziesiątych. Wychodząc naprzeciw życzeniom korespondentów zwiedzających poprzednią wystawę, szczególnie dużo miejsca poświęcono o. Karolowi van Oost OSB i o. Piotrowi Rostworowskiemu OSB, w uznaniu za ich działalność w okresie okupacji niemieckiej w Polsce i trudnych czasach komunizmu.

Zasób archiwalny pozwala na zorganizowanie jeszcze kilku wystaw z dziejów wsi i Opactwa a także tematycznych, przede wszystkim dotyczących tego, co w ciągu minionych lat od reaktywowania działa i dzieje się w Opactwie, a były to wydarzenia daleko wykraczające poza teren Opactwa i regionu, niejednokrotnie obejmujące całą Polską i Kościół w Polsce. Taka działalność jednak wymaga znacznych nakładów finansowych.

ZAKOŃCZENIE

Pierwsze kroki, czas młodzięczego entuzjazmu zespołu, archiwum ma już za sobą. Powoli wchodzi w codzienną zwyczajność. Pojawiają się kolejni kwerendziści; piszą prace dyplomowe, doktorskie, habilitacyjne, publikacje popularno-naukowe i naukowe.

Daleko jednak jeszcze do zakończenia inwentaryzacji wszystkich przekazanych dokumentów. Na uporządkowanie i inwentaryzację oczekują jeszcze wspomniane wyżej fotografie. Nie uporządkowano, a tym samym nie zinwentaryzowano jeszcze: zbiorów graficznych, fonograficznych i kartograficznych. Oprócz inwentarzy sumaryczno-analitycznych, zostały opracowane przewodniki po poszczególnych zespołach. Są one dostępne w wersji elektronicznej i wydruku komputerowym. Nadal nie ma żadnych publikacji o naszym archiwum i jego zasobie.

Archiwum nie posiada pomieszczenia z przeznaczeniem na czytelnię; do tego

celu wykorzystuje się pokój biblioteczny, w którym umieszczony został komputer z inwentarzem sumaryczno-analitycznym, rozmównice klasztorne i znajdującą się poza klauzurą salę rekreacyjną. Żaden z komputerów archiwum nie jest podłączony do Internetu, pocztę elektroniczną odbiera się w sąsiadującym Wydawnictwie Benedyktynów Tyniec.

Archiwum nie ma własnego budżetu, nie została też określona z góry żadna kwota do wykorzystania w ciągu roku. Korzysta się z kasy Opactwa, więc każdy zakup trzeba uzgadniać z Szafarzem Opactwa. Nawet przy dużej życzliwości jaką okazuje dla archiwum Szafarz (Główny Ekonomista), możliwości finansowania działalności archiwum są bardzo skromne. W praktyce oznacza to, że groźba zawieszenia działalności archiwum, z powodu braku źródła finansowania staje się coraz bardziej realna.

Personel archiwum stanowią trzy osoby: Janusz Wacław Koralewski, historyk, kustosz archiwum, br. Michał Tomasz Gronowski OSB, historyk, archiwista zajmujący się aktami staropolskimi i dokumentami genealogicznymi i o. Konrad Przemysław Małys OSB, polonista, archiwista zajmujący się spuściznami rękopiśmiennymi. Archiwum jest czynne od poniedziałku do piątku w godzinach od 8.00 do 18.00, niemniej jednak wskazane jest wcześniejsze uzgodnienie terminu przybycia, telefoniczne lub pisemne. Dla kwerendzystów spoza Krakowa dostępne jest zakwaterowanie w Domu Gości Opactwa po uprzednim uzgodnieniu z Prefektem Domu Gości.

Od pierwszego spotkania w Tyńcu 2 II 2000 roku minęło ponad trzy lata. To jeszcze nie żaden jubileusz, ale spojrzenie wstecz na ten wypełniony ciężką pracą czas daje satysfakcję. Pracowaliśmy zespołowo, przy bardzo skromnym wynagrodzeniu lub częściej bez wynagrodzenia. Powodował nami entuzjazm i fascynacja osobą i spuścizną o. Piotra Rostworowskiego OSB/Er.Cam. Wiedzieliśmy, że tworzymy archiwum od początku, że jest to ważne dla Opactwa, dla przyszłych badaczy jego dziejów, dla pokazania osoby o. Piotra Rostworowskiego i nie tylko. Coś z tego entuzjazmu i tej fascynacji w nas pozostało, uwidoczniono to we wspomnianym wcześniej symposium i wystawie. Mozolna wędrówka przez codzienność jest wprawdzie bezbarwna, ale czasami wynagradza nam to niespodziewane odkrycie jakiegoś fascynującego dokumentu i wówczas odczuwamy jakby światło pochodni wydobywało ze ścian nie tylko wskazówki jak iść dalej, jak dalej postępować, ale też ukryty czar malowideł.

Spojrzenie wstecz i pytanie: jak to się stało, że archiwum w Opactwie zaistniało, wprawdzie w sześćdziesiąt lat po reaktywowaniu, ale zaistniało i istnieje? Nasuwa się zdanie wyjęte z ewangelii: Jeśli ziarno pszenicy nie zostanie wrzucone w ziemię i nie umrze, zostanie samo, jeśli zaś umrze, przyniesie obfity plon (J 12,24). Powstanie archiwum bezpośrednio poprzedziła śmierć trzech wielkich mnichów tynieckich: o. Karola Filipa van Oosta OSB, o. Pawła Tadeusza Sczanieckiego OSB i o. Piotra Wojciecha Rostworowskiego OSB/Er. Cam. To właśnie po śmierci o. Karola, o. Kazimierz Janicki OSB, o. Paweł Sczaniecki OSB i o. Maciej Bielawski OSB podjęli starania dla zgromadzenia dokumentów

po odnowicielu Opactwa. Wcześniej niestrudzony o. Paweł gromadził liczne materiały archiwalne i przechowywał je we własnej celi i Pracowni Historycznej Opactwa. Bez jego ofiarnej pracy trudno sobie wyobrazić zasoby obecnego archiwum. Po śmierci o. Piotra ówczesny opat tyniecki, o. Adam Kozłowski podjął odważną decyzję zebrania po nim spuścizny i o powołaniu do życia Archiwum Benedyktynów Tyniec. Mozaika ludzi i wydarzeń, pozornie bezładna, jakby przypadkowo ułożona w całość. Potrzeba, aby rzeka dziejów wprowadziła do niej jeszcze następne, nowe elementy a nowe światło wydobyło całe piękno tej kompozycji, piękno będące owocowaniem życia tych, co odeszli i fascynacji tych, którzy pozostali.

STATUT ARCHIWUM BENEDYKTYNÓW TYNIEC

Wprowadzenie

Opactwo Benedyktynów w Tyńcu, powstałe w XI wieku, zniesione przez zaborcze władze austriackie w roku 1816 i reaktywowane w roku 1939, od momentu reaktywacji do roku 2000 nie miało formalnego archiwum. Dokumenty były przechowywane w kancelarii opackiej, bibliotece klasztornej, pracowni historycznej Opactwa oraz w celach mnichów. Dotyczy to przede wszystkim dokumentów wytworzonych i zgromadzonych na kilka lat przed reaktywowaniem i po reaktywowaniu Opactwa, gdyż wcześniejsze zostały przewiezione do Biblioteki Uniwersyteckiej we Lwowie i tam, w czasie walk, spłonęły wraz z tamtejszą biblioteką w roku 1848. Z tego okresu ocalało niewiele dokumentów. Obecne archiwum zostało utworzone przez Opata Tynieckiego 2 II 2000 roku i od tamtej pory istnieje pod oficjalną nazwą Archiwum Benedyktynów Tyniec.

1. Archiwum Benedyktynów Tyniec jest rezultatem pracy kościelnej Opactwa Benedyktynów w Krakowie – Tyńcu, dokumentuje tę pracę i stanowi pomoc w pracy Opactwa. Jako wewnętrzna jednostka organizacyjna Opactwa Benedyktynów w Tyńcu, pozostaje w bezpośredniej służbie, pod wyłączną opieką i odpowiedzialnością Kościoła i Opactwa. Przechowywane w nim najstarsze i najnowsze akta stanowią jedność, gdyż ich natura i przeznaczenie jest takie samo.
2. Archiwum jako wewnętrzna jednostka organizacyjna Opactwa Benedyktynów w Tyńcu jest utrzymywane przez Opactwo, w którym powstało, jednocześnie, jako ośrodek naukowo-badawczy świadczący usługi badaczom i uczonym świeckim i duchownym, może, w sposób zgodny z prawem stanowiącym państwowym i kościelnym, przyjmować pomoc rzeczową i finansową ofiarodawców.

3. Ze względu na autonomiczność opactw benedyktyńskich, Archiwum Benedyktynów Tyniec nie dotyczy problemu centralizacji i koncentracji archiwaliów, ale dopuszcza się wymianę informacji o zasobach (inwentarze, katalogi) przede wszystkim między klasztorami benedyktyńskimi na terenie kraju i własnej Kongregacji. Archiwalia obce, tzn. nie wytworzone i nie zgromadzone przez Opactwo, są przechowywane i mogą być przyjmowane wyłącznie jako depozyty, darowizny i spadki.
4. Zasoby Archiwum zostały uporządkowane w myśl zasady proveniencyjnej i w miarę możliwości, z zachowaniem metody registraturalnej. Tam, gdzie nie dało się odtworzyć układu pierwotnego, zastosowano metodę schematyczno-rzeczową.
5. Udostępnianie zasobów osobom prawnym i fizycznym jest liberalne, ale zawsze z zachowaniem obowiązujących przepisów prawa państwowego i kościelnego. Przez liberalizację udostępniania zasobów Archiwum rozmiąć należy jego publiczny charakter, ale dostępność zbiorów dla poszczególnych kwerendzistów uzależniona jest też od ich indywidualnego przygotowania zawodowego oraz oceny moralnej i celu przeprowadzanej kwerendy. W Archiwum Benedyktynów Tyniec przyjmuje się też klauzurę archiwalną, przez którą należy rozumieć niedostępność magazynów archiwalnych dla osób spoza służby archiwalnej i kadry przełożeńskiej Opactwa Benedyktynów w Tyńcu. Wejście do pomieszczeń magazynowych Archiwum dla osób spoza służby archiwalnej, wymaga każdorazowej zgody nadrzędnej władzy archiwalnej, tj. Opata Tynieckiego, oraz stałej kontroli kustosa lub archiwisty w stosunku do przebywającego w magazynie kwerendzisty.
6. Pozostając wewnętrzną jednostką organizacyjną Opactwa Benedyktynów w Tyńcu, Archiwum Benedyktynów Tyniec jest:
  - a. Urzędem administracyjnym Opactwa Benedyktynów Tyniec, gdyż przechowywane archiwalia kościelne są podstawowym źródłem informacji, instrumentem niezależności i autonomii Kościoła, a tym samym Opactwa Benedyktynów w Tyńcu.
  - b. Ośrodkiem naukowo-badawczym – przez wypełnianie dokumentacyjnych zadań stanowiących podstawowy warsztat pracy historyków i jako element ogólnego warsztatu naukowego. Stanowi też bazę badawczą nad dziejami Opactwa Benedyktynów w Tyńcu, benedyktynów w Polsce i na świecie, dziejami regionów, na terenie których znajdowały się i znajdują klasztory benedyktyńskie, oraz w węższym zakresie nad dziejami Kościoła w Polsce.
  - c. Urzędem wiary publicznej (zaufania publicznego), gdyż charakter dokumentów publicznych, przechowywanych w archiwach kościelnych, jest uznawany przez władze państwowe. Charakter urzędu wiary publicznej (zaufania publicznego) uwydatnia się w przechowywaniu dokumentów częściowo lub całkowicie utajnionych. Chodzi tutaj przede wszystkim o obowiązek chronienia osoby fizycznej i jej rodziców, ich praw i czci

osobistej oraz ochronę dokumentów dotyczących wewnętrznego życia Opactwa i Kościoła.

7. Ponieważ Kościół, a tym samym Opactwo Benedyktynów w Tyńcu, podlega w kształtowaniu swojego działania normom prawa publicznego (państwowego), dlatego formowanie zadań archiwów kościelnych w odmiennym ujęciu od archiwów świeckich, szczególnie państwowych, jest nieprawidłowe, gdyż zadania tych archiwów są identyczne.

Zasady ogólne

I. Nazwa i siedziba

- § 1. Opactwo Benedyktynów w Tyńcu posiada własne archiwum noszące nazwę:
Archiwum Benedyktynów Tyniec i używa pieczęci podłużnej o treści:
Archiwum Benedyktynów Tyniec, ul. Benedyktyńska 37, 30 – 398 Kraków
- § 2. Siedziba Archiwum mieści się w klasztorze benedyktynów w Krakowie – Tyńcu przy ulicy Benedyktyńskiej 37.

II. Organizacja

- § 3. Archiwum podlega bezpośrednio Opatowi Tynieckiemu.
- § 4. Archiwum jest wewnętrzną jednostką organizacyjną Opactwa Benedyktynów w Tyńcu działającą w oparciu o prawo stanowione kościelne i państwowe.
1. Prawo kościelne; ogólne; kanony 486 – 491.
  2. Prawo partykularne (zakonne).
    - a. Reguła Świętego Benedykta.
    - b. Konstytucje Benedyktyńskiej Kongregacji Zwiastowania.
  3. Prawo państwowe.
    - a. Ustawa z dnia 14 lipca 1983 roku o narodowym zasobie archiwalnym.
    - b. Ustawa z dnia 29 stycznia 1997 roku o ochronie danych osobowych.
    - c. Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 roku o ochronie informacji niejawnych.
    - d. Ustawa z dnia 6 września 2001 roku o dostępie do informacji publicznej.
- § 5. Archiwum zawiera następujące działy gromadzenia zbiorów:
1. Dokumenty własne, tj. wytwarzane i gromadzone w ramach własnej działalności.
  2. Dokumenty historyczne dotyczące życia i działalności Opactwa.
  3. Dokumenty tajne, czyli traktujące o sprawach i wydarzeniach objętych ścisłą tajemnicą.
  4. Dokumenty bieżące, wyodrębnione, osobno zinwentaryzowane.

- § 6. Na czele Archiwum stoi kustosz mianowany przez Opata Tynieckiego, który powinien być członkiem Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych. Do obowiązków kustosza należy:
1. Reprezentowanie Archiwum wobec innych instytucji.
  2. Odpowiedzialność za całokształt prac Archiwum przed Opatem Tynieckim.
  3. Składanie Opatowi Tynieckiemu corocznego sprawozdania z działalności Archiwum i stanu archiwaliów.
  4. Utrzymywanie kontaktów z innymi archiwami kościelnymi: zakonnymi, diecezjalnymi, dekanalnymi i parafialnymi oraz Ośrodkiem Archiwów, Bibliotek i Muzeów Kościelnych przy Katolickim Uniwersytecie Lubelskim.
  5. Pozyskiwanie, opracowywanie i udostępnianie archiwaliów. Przy udostępnianiu archiwaliów kwerendzistom obowiązuje Regulamin Archiwum Benedyktynów Tyniec.
  6. Współpraca z Wydawnictwem Benedyktynów Tyniec i Archiwum Wydawnictwa Benedyktynów Tyniec.
  7. Nadzór merytoryczny nad pracą archiwistów mianowanych przez Opata Tynieckiego.
- § 7. Służbę archiwalną stanowią archiwiści mianowani przez Opata Tynieckiego. Archiwiści powinni być członkami Stowarzyszenia Archiwistów Kościelnych. Do obowiązków archiwistów należy:
1. Opracowywanie przechowywanych dokumentów celem ich udostępnienia kwerendzistom.
  2. Pozyskiwanie dokumentów archiwalnych odzwierciedlających życie i działalność Opactwa tynieckiego, benedyktynów w Polsce i na świecie oraz innych kościelnych, prywatnych i państwowych dokumentów mogących znaleźć swoje miejsce w zasobie Archiwum.
  3. Udostępnianie archiwaliów kwerendzistom w sposób zgodny z Regulaminem Archiwum Benedyktynów Tyniec.
  4. Troska o zachowanie regulaminowego porządku w Archiwum.
- § 8. Archiwum nie ma własnego budżetu. Dla realizowania swoich potrzeb korzysta z kasy Opactwa Benedyktynów w Tyńcu.
- § 9. Archiwum posiada własny księgozbiór podręczny udostępniany kwerendzistom.
- § 10. Archiwum prowadzi, we współpracy z pracownią historyczną Opactwa, własne badania naukowe, przede wszystkim nad dziejami Opactwa i życiem benedyktynów w Polsce, oraz dziejami regionów, na terenie których znajdowały i znajdują się klasztory benedyktyńskie.

III. Zadania

- § 11. Archiwum Benedyktynów Tyniec spełnia następujące zadania:
1. Przechowuje, zabezpiecza i konserwuje posiadane dokumenty.

2. Porządkuje, brakuje i rejestruje dokumenty przekazywane do Archiwum.
3. Rekonstruuje, inwentaryzuje i opracowuje naukowo zespoły archiwalne.
4. Odzyskuje archiwalia benedyktyńskie rozproszone w różnych miejscach poza Opactwem.
5. Pozyskuje archiwalia odzwierciedlające życie i działalność Opactwa i benedyktynów w Polsce i na świecie oraz inne, kościelne, prywatne i państwowe mogące znaleźć swoje miejsce w Archiwum.
8. Wykonuje, w miarę możliwości, na prośby zainteresowanych, odpisy i kopie dokumentów nie objętych żadnym utajnieniem. Wykonywane odpisy i kopie, na prośby zainteresowanych, uwiarytelnia.
9. Przyjmuje na praktyki archiwalne studentów kierowanych przez uczelnie.
10. Przyjmuje studentów i absolwentów na staże absolwenckie.
11. Udziela konsultacji i porad profesjonalnych archiwistom z innych archiwów.
12. Współpracuje z innymi archiwami i instytucjami w wymianie dokumentów, organizowaniu struktury archiwum, opracowywaniu zasobów oraz statutów, regulaminów i innej dokumentacji.
13. Opracowuje przewodniki po zespołach, przygotowuje wystawy i sympozja naukowe na bazie własnych zasobów i dokumentów wypożyczanych. Udziela informacji o tematach prac powstałych i powstających w wyniku przeprowadzonych we własnych zasobach kwerend.
14. Udostępnia materiały archiwalne organom władzy kościelnej oraz innym instytucjom w granicach dopuszczalnych prawem stanowionym kościelnym i państwowym (por. § 4).
15. Udostępnia materiały archiwalne kadrze przełożenińskiej Opactwa, w pierwszej kolejności i bez ograniczeń.
16. Udostępnia materiały archiwalne kwerendzistom w sposób zgodny z niniejszym Statutem (por. Wprowadzenie, 4) i Regulaminem Archiwum Benedyktynów Tyniec.

IV. Zasób archiwalny

§ 12. Zasób Archiwum Benedyktynów Tyniec stanowią archiwalia:

1. Wytwarzane, otrzymywane, nabywane i gromadzone przez Opactwo, jego mnichów i urzędy wewnętrzne, w związku z życiem i działalnością Opactwa.
2. Przekazywane do Archiwum w formie darowizn.
3. Przekazywane do Archiwum w formie depozytów.
4. Odziedziczone przez Opactwo.

§ 13. Zasady przekazywania dokumentów do Archiwum przez urzędy Opactwa, tak co do typu dokumentów, jak co do cezurę czasowej, określa każdorazowo Opat Tyniecki. Decyzje o przyjmowaniu darowizn, depozytów

- i dziedziczości podejmuje, w oparciu o obowiązujące prawo państwowe i kościelne, kustosz Archiwum w porozumieniu z Opatem Tynieckim.
- § 14. Zasób Archiwum Benedyktynów Tyniec został uporządkowany, podzielony i zinwentaryzowany na poszczególne zespoły archiwalne:
1. Dokumenty Opatów Tynieckich
  2. Dokumenty Nowicjatu Tynieckiego
  3. Dokumenty Klasztoru Tynieckiego
  4. Dokumenty Techniczne Opactwa
  5. Dokumenty Ekonomiczne Opactwa
  6. Zespół Zespołów Personalnych
  7. Darowizny, depozyty i dziedziczenia
  8. Zespół (szczętkowy) akt staropolskich
  9. Dokumenty Kartograficznych Opactwa
  10. Dokumenty Fotograficzne Opactwa
  11. Dokumentów Fonograficzne Opactwa
  12. Zbiory genealogiczne
  13. Zbiory graficzne
  14. Varia

Zakończenie

Dla uniknięcia dublowania tematów, Archiwum Benedyktynów Tyniec prowadzi ewidencję prac pisanych na podstawie przeprowadzonych kwerend:

1. Prac naukowych:
  - a. Licencjackich
  - b. Magisterskich
  - c. Doktorskich
  - d. Habilitacyjnych
2. Publikacji:
  - a. Historyków naukowców
  - b. Historyków amatorów
  - c. Publicystów
  - d. Innych
4. Informacja o tematach pisanych prac może być udzielana:
  - a. kwerendzistom
  - b. badaczom
  - c. promotorom
  - d. zlecniodawcom
6. Kustosz Archiwum może odmówić udostępnienia:
  - a. tych samych materiałów równocześnie dwom badaczom, opracowującym ten sam temat.

- b. materiałów będących aktualnie w użytkowaniu przez innego badacza.
- c. materiałów zamówionych wcześniej przez innego badacza.
- d. materiałów zastrzeżonych i nieuporządkowanych.

Tyniec, 1 lipca 2004 r.

(m.p.)

/O. Marek Wojciech Szeliga
Opat Tyniecki/

REGULAMNIN ARCHIWUM BENEDYKTYNÓW TYNIEC

& 1.

Materiały archiwalne i ich udostępnianie

1. Dokumenty przechowywane w Archiwum Benedyktynów w Tyńcu mogą być udostępniane osobom prawnym i fizycznym, pracującym naukowo, w pracowni, w czytelnicy, w rozmównicy lub innym wyznaczonym przez archiwistę miejscu, ale wyłącznie na terenie Opactwa Benedyktynów w Tyńcu.
2. Archiwum Benedyktynów w Tyńcu nie wypożycza przechowywanych dokumentów na zewnątrz.
3. Archiwum Benedyktynów w Tyńcu nie udostępnia dokumentów niezainwentaryzowanych.
4. Decyzję o udostępnieniu podejmuje każdorazowo kustosz archiwum lub archiwista.
5. Kustosz archiwum lub archiwista może, w wyjątkowych wypadkach, wypożyczyć potrzebne dokumenty mnichowi tynieckiemu poza teren pracowni lub czytelnicy, ale tylko na teren opactwa tynieckiego.
6. W Archiwum Benedyktynów w Tyńcu zgromadzone są następujące rodzaje dokumentów:
  - a. zapisane czarną sygnaturą (auto), nie utajnione
  - b. zapisane niebieską sygnaturą, częściowo utajnione
  - c. zapisane czerwoną sygnaturą, całkowicie utajnione
7. Kustosz archiwum może w uzasadnionych wypadkach odtajnić dokument, na prośbę indywidualnej osoby prawnej lub fizycznej i tylko dla jej potrzeb.
8. Od decyzji kustosza przysługuje odwołanie do opata tynieckiego którego decyzja jest ostateczna.
9. Decyzja o utajnieniu lub odtajnieniu dokumentu jest każdorazowo oparta na aktach prawnych obowiązujących wszystkie archiwa państwowe i kościelne:

- a. Ustawa z dnia 29 stycznia 1997 roku o ochronie danych osobowych
- b. Ustawa z dnia 22 stycznia 1999 roku o ochronie informacji niejawnych
- c. Ustawa z dnia 6 września 2001 roku o dostępie do informacji publicznej
- d. Ustawa z dnia 14 lipca 1983 roku o narodowym zasobie archiwalnym.

& 2.

Formalności związane z udostępnianiem dokumentów archiwalnych

1. Dokumenty archiwalne udostępnia kustosz archiwum lub – w jego zastępstwie – archiwista.
2. Osoba prawna lub fizyczna chcąca korzystać z zasobów Archiwum Benedyktynów w Tyńcu powinna złożyć prośbę na odpowiednim formularzu, lub – gdy jest mnichem tyńceckim – na odpowiednim rewersie.
3. W przedstawionej prośbie (rewersie) należy podać:
  - a. cel dla którego chce wykorzystać potrzebne dokumenty.
  - b. tytuł lub temat zamierzonej pracy.
  - c. zobowiązanie dostarczenia do tutejszego archiwum najmniej jednego egzemplarza napisanej pracy.
  - d. zobowiązanie do przestrzegania niniejszego regulaminu.
  - e. zobowiązanie do niewykorzystywania udostępnionych dokumentów przeciwko Zakonowi Benedyktynów i Kościołowi.
4. Jeżeli osoba fizyczna nie jest osobiście zainteresowana udostępnieniem dokumentów, ale występuje z ramienia osoby prawnej, odpowiedzialność za przestrzeganie niniejszego regulaminu ponosi delegująca osobę fizyczna osoba prawna.
5. Formalności związane z udostępnianiem zbiorów obowiązują również mnichów tyńceckich oraz benedyktynów z pozostałych klasztorów na terenie Polski i poza jej granicami, bez względu zajmowane stanowiska.
6. Kopiowanie dokumentów, jakąkolwiek techniką, wymaga odrębnej zgody kustosa archiwum lub archiwisty.
7. Zbiory są udostępniane w dniach i godzinach pracy archiwum; od poniedziałku do środy włącznie w godzinach od 8.00. do 18.00. i w piątki od 8.00. do 13.00. Jednak ze względów praktycznych wskazane jest, aby o większych kwerendach powiadamiać z kilkudniowym wyprzedzeniem.

& 3.

Uprawnienia i obowiązki osób korzystających z zasobów archiwum

1. Osoby korzystające z zasobów archiwum są upoważnione do korzystania z jego podręcznego księgozbioru.

2. Kustosz archiwum i archiwista są zobowiązani do udzielania osobom korzystającym ze zbiorów każdej możliwej pomocy.
3. Osobom korzystającym ze zbiorów nie wolno zmieniać porządku ułożenia dokumentów ani dokonywać żadnych zmian w tekście czy naniesionych sygnaturach.
4. Osoba przerywająca (zawieszająca) kwerendę lub ją kończąca jest zobowiązana do powiadomienia kustosza lub archiwisty:
  - a. w jakim stopniu skorzystała ze zbiorów
  - b. poinformować o przewidywanej wielkości przerwy w kwerendzie lub o jej zakończeniu
  - c. zdać udostępniane dokumenty.
5. Po napisaniu pracy, a jeżeli będzie ogłoszona, to po ogłoszeniu, przekazać najmniej jeden egzemplarz do archiwum.

& 4

Postanowienia końcowe

1. Powyższy regulamin obowiązuje wszystkich korzystających z zasobów Archiwum Benedyktynów w Tyńcu.
2. Wobec osób nie stosujących się do regulaminu i poleceń obsługi archiwum, kustosz archiwum lub archiwista może zastosować częściowy lub całkowity zakaz udostępniania zbiorów.
Regulamin obowiązuje od dnia jego ogłoszenia.

Kraków-Tyńiec, 1.01.2003

(m.p.)

/O. Marek Wojciech Szeliga
Opat Tyńciecki/